

Russinmask eller panik? Hanteringsstrategier i covid-19:s desinformationslandskap

Under tiden som covid-19 har spridits över världen och utvecklats till en pandemi har fler och fler människor satts i karantän, antingen på eget bevåg eller av sitt lands regering. Covid-19 skapar svallvågor som ännu inte helt kan överblickas, men de potentiella ekonomiska effekterna har redan med stor tydlighet annonserat sig själva. En annan effekt är den psykologiska. Projektet "Russinmask eller panik?" undersöker hur människor hanterar stress under covid-19-pandemin och vilken roll som desinformation spelar i detta.

En av de markanta effekterna av social isolering under coronapandemins initiala fas var en ökad internetanvändning. För att hantera den stress som pandemin i sig, och den isoleringen som följde, vände sig många till sociala nätverk. Antalet memes och roliga videor där användare dansar, sjunger, tar bilder på en katt, eller gör andra saker, exploderade under perioden mars-maj 2020. Krisen ledde emellertid också till ett febrilt diskuterande om och kring covid-19, och både medier och vakthundar på internet varnade för att mängden desinformation är omfattande. Höga politiska beslutsfattare, som den Europeiska kommissionens ordförande Ursula von der Leyen, gick under våren 2020 ut med en varning om covid-19 relaterad desinformation på sociala medier. Försvarsminister Peter Hultqvist gjorde detsamma. Detta visar allvaret i situationen.

Individens motståndskraft mot falsk information, som kommer från rationellt tänkande och sociala kontakter, kan under rådande omständigheter bli försvagade. Det svenska, jämförelsevis liberala förhållningssättet till smittobegränsning kan också vara en stressfaktor för vissa målgrupper som spär på tendensen att söka sig till alternativa informationskällor.

Projekttitel: Russinmask eller panik? Hanteringsstrategier i covid -19:s desinformationslandskap

Projektledare: Dr. Ola Svenonius
FOI Totalförsvarets
Forskningsinstitut
Telefonnummer: 08-55 50 38 50
ola.svenonius@foi.se
www.foi.se

Svårbegripliga ord

Desinformation - felaktig eller manipulerad information som sprids avsiktligt i syfte att vilseleda. Felaktig information kan uppstå i form av manipulerad text, bild, video eller ljud. Dessa element kan användas för att stötta felaktiga narrativ, skapa förvirring eller för att misskreditera trovärdig information, individer eller organisationer.
Källa: MSB, 2018. "Att möta informations-påverkan - Handbok för kommunikatörer", sid. 25.
Publikationsnr: MSB1260.

Osäkerheten kring Sveriges fortsatta vägval är också en potentiell grogrund för ökade spekulationer och relativisering av vetenskapliga rön. Internetanvändningen är således både terapeutisk och riskfylld.

Syftet med projektet är att kartlägga omfattningen av covid-19-relaterade inlägg på vissa sociala medieplattformar, däribland Tiktok, Instagram och Youtube. ”Russinmask eller panik?” studerar i vilken mån information på nätverken kan anses vara vilseledande eller innehålla inslag av desinformation. Hur individer hanterar den rådande situationen, vilka hanteringsstrategier som utvecklas, samt vilka typer av desinformation som är mest framgångsrika är viktiga frågor för att utforma samhällets svar på coronakrisen och dess omedelbara såväl som långsiktiga effekter.

Projektet utförs av FOI Totalförsvarets forskningsinstitut och pågår till maj 2021.